

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

Изх. № 378/21.12.2020 г.

ДО

Г-Н СЛАВЧО АТАНАСОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ
КОМИСИЯ ПО ВЪПРОСИТЕ
НА ДЕЦАТА, МЛАДЕЖТА И СПОРТА КЪМ НС

Г-ЖА АННА АЛЕКСАНДРОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ
КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ КЪМ НС

Относно: Становище на Национална мрежа за децата и Мрежа за правна помощ към Национална мрежа за децата относно [Законопроект за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето](#) № 054-01-111 от 04.12.2020г.

УВАЖАЕМИ Г-Н АТАНАСОВ,

УВАЖАЕМА Г-ЖО АЛЕКСАНДРОВА

Национална мрежа за децата (НМД) е неправителствена организация в обществена полза, обединяваща в себе си членска маса от над 130 организации, работещи с деца и семейства. Организацията съществува от 17 години, следвайки принципите за насърчаването, защитата и спазването на правата на детето. Припомняме, че при изработване, прилагане и наблюдаване на всички политики и практики, които засягат пряко или косвено децата, най-добрите интереси на децата трябва да са водещо съображение, вкл. и като се осигурява активното участие на самите деца и младежи. Във всички наши действия ние се ръководим от [Конвенцията на ООН за правата на детето](#) като водещ документ, който определя философията, ценностите и начина на работа на Мрежата за децата.

От 2020 г. към НМД функционира Мрежа за правна помощ, обединяваща адвокати и юристи с интерес в сферата на детските права и за осигуряване на тяхното действително приложение.

НМД изразява отрицателно становище по [Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето](#) № 0054-01-111 („**Законопроектът**“), внесен на 04.12.2020 г. от [депутатите Александър Сиди, Искрен Веселинов, Милен Михов, Мария Цветкова, Красимир](#)

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

[Богданов](#), [Борис Борисов](#), [Юлиан Ангелов](#) и [Деан Станчев](#). С него се цели цялостна ревизия и подмяна на принципите, въведени в Закона за закрила на детето („ЗЗД“) в изпълнение на задълженията на страната ни по Конвенцията на ООН за правата на детето¹ („Конвенцията“). Предлага се въвеждането на противоречиви понятия като „закрила на децата при спазване на морала, традициите и добрите нрави в държавата“. Считаме, че подобни понятия, които подлежат на нееднозначно тълкуване и за чието съдържание липсва общо разбиране, нямат място в една съвременна уредба на начина, по който правата на децата ще бъдат защитавани.

Обръщаме внимание на следните понятия и разпоредби от Законопроекта, които считаме че **НЕ** следва да намерят място в Закона за закрила на детето:

1. На първо място, ЗП въвежда ново понятие в българското законодателство – „биологични родители“. Българското законодателство и в частност Семейният кодекс (СК), който урежда произхода и родителските права и задължения, употребява понятието родители. Под „родител“ СК разбира лицето, по отношение на което е установен с правни средства произходът на детето. Този произход не винаги съвпада с биологичния и един от принципите на СК е да защитава правно установения, а не биологичния произход. Това е така, защото за правото е важна не биологичната, а правно установената връзка, от която произтичат родителските права и задължения. Правно установеният произход посочва лицата, които трябва да полагат грижи за отглеждането, възпитанието и издръжката на детето, което е в интерес на детето и на обществото. Биологичната връзка не винаги води до изпълняване на задълженията към детето и затова не се ползва с такава защита от закона. Обратното – СК е законът, който създава механизмите за защита на биологичната връзка и за превръщането ѝ в правна.

В СК се използва и понятието рождени родители, но само когато урежда осиновяването - на 4 (четири) места в раздел III „Действие на осиновяването“, глава Осма „Осиновяване“. Целта е да се разграничи статута на двата вида родители. Въвеждането на ново понятие като предложеното в ЗИД на ЗЗД не просто ще създаде неяснота и объркване, но и на практика дискриминира правата на осиновителите, които законът третира като родители. В законодателството се използват и понятията приемни родители и настойници - като лица, които полагат грижи за детето. За интереса на детето е важно да има лица, които полагат грижи, дори и те да не са биологични родители – това е принципно положение в българското право и в международното право, от което на практика се прави отстъпление посредством предложението ЗИД на ЗЗД.

Във връзка с това категорично възразяваме на предложението да се въведе определението „биологичен“ за родител, но и за „семейство“. От горната аргументация следва,

¹ Обн. ДВ. бр.55 от 12 Юли 1991г.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

че интересът на детето е да получи грижи за своето развитие и то в средата на семейство. Когато родното семейство не може да осигури това, на детето трябва да се осигури друго семейство, което да поеме грижите и възпитанието му. Биологичният произход не може да се противопоставя на интересите на детето да получи грижи. Такъв е интересът на обществото. Важни са грижите, а не фактът, че някой е създал дете, което да му дава права над него. Това е разбирането и на Конституцията – чл.14.

2. Предлага се въвеждане на понятието „морала, традициите и добрите нрави в държавата“ като критерий, при който да се осигуряват най-добрите интереси на детето. Новото понятие е неясно, неопределени са в закона морала и традициите. Добрите нрави могат да са критерий в частните отношения, при сключването и тълкуването на договорите, например. Но не и в публичните отношения, когато държавата изпълнява задължението си по Конституция да осигурява най-добрите интереси на детето. Понятието влиза в остро противоречие с Конституцията и Конвенцията. Обръщаме внимание, че като държава с национално и европейско законодателство, у нас обществените отношения се регулират именно чрез правноустановени норми и произтичащите от тях правила на поведение, а поставяйки „традициите“, които са неписани правила, обичаи като основа за осигуряване на правата на децата в България, стандартът относно закрила на детето у нас съществено би се занижил. Традициите са разнообразни в различни региони от страната и сред различни етнически групи и подлежат на различно тълкуване, като е възможно част от тълкуванията им да не са благоприятни за детето, което пък би направило невъзможно адекватно прилагане на еднакъв стандарт.

3. Предлага се допълнение на чл. 1, ал. 1 и ал. 2, което предвижда включване на биологичните родители в защитната политика на държавата към децата.

Предложението на практика изцяло подменя принципната основа, на която е построен ЗЗД. В чл. 1 от Закона за закрила на детето се определя предмета на закона: осигуряване на закрилата на децата като държавна политика. Държавата не би реализирала мерките за закрила на детето, ако детето получава такава от родителите си. Тук следва да бъде отбелязано, че духът на ЗЗД е да предостави гаранция и да охранява интересите на децата, като осигурява държавната защита на деца, останали без грижата на родителите си. Родителите имат определени в ЗЗД права и задължения, от което следва, че не са изключени по никакъв начин от политиката по закрила на детето, която обаче е основната цел на Закона.

Нещо повече, предложените мотиви на законопроекта - доколкото за такива може да се приемат изложените в текста 3 (три) параграфа - не дават отговор на въпроса по какъв точно начин биологичните родители ще обезпечат закрилата правата на детето и защо само

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

същите следва да имат подобни правомощия (ако въобще може да бъде прието, че имат място в уредбата на ЗЗД).

Предложеното изменение в чл. 1, ал. 2 от ЗИД на ЗЗД, като се отчетат критичните ни бележки относно понятието биологични родители, съответства на принципа на закона, че най-добрата среда на детето е семейството, от което то произхожда. Това е основно задължение на държавата, гарантирано с редица норми на закона. Смисълът на ал.2 е по-широк – да задължи държавата да осигура права на детето във всички области на живота. Родителите само биха имали полза от изпълненето на това задължение. Нещо повече, конкретната подкрепа за родителите под формата на парично подпомагане и услуги, не е предмет на уредбата на този закон. То е конституционно задължение за институциите на държавата, нормирано в Закона за семейните помощи за деца, Закона за социалните услуги, Закона за хората с увреждания и др.

Поради това и считаме, че приемането на разпоредби и създаването на правни термини, без да се конкретизира тяхното значение и при условия, че същите пряко противоречат на Конституцията² и задълженията на страната ни по международните конвенции, не следва да бъде подкрепено.

I. Относно измененията и допълненията в чл. 3 от ЗИД на ЗЗД в принципите на закрила на детето за преимуществено отглеждане на детето в биологична и родствена среда и осигуряването на правата и законните интереси на биологичните му родители и др.:

В духа на гореизложените съображения, считаме че изцяло неприемливи са и предложенията за изменение на чл. 3, т. 2 от ЗИД на ЗЗД, така щото към принципите на закрила на детето да бъдат приложени тези, за отглеждането му в биологична и родствена среда. Напомняме, че подобни понятия като „биологична“ или „родствена“ среда не са заложили в националното ни законодателство и остава изцяло неясно какво се има предвид с тях, какво е тяхното съотношение и обхват. Отглеждането на детето в рожденото му семейство не е нещо, към което ЗЗД има отношение или регулира. Напротив, целта на ЗЗД е да опази децата от случаите, когато техните права са нарушени именно в контекста на тази най-обичайна и естествена за тях среда, каквато е семейството. Поради последното и изцяло недопустимо се явява предложението за изменение в чл. 3, т. 3 от ЗИД на ЗЗД, с което се прогласява обезпечаването на правата и задълженията на биологичните родители. Отново напомняме, че биологичните родители и техните правомощия са уредени в редица други нормативни актове (Семейния кодекс, Закона за семейните помощи за деца, Закона за социалните услуги и др.) и нямат място в ЗЗД, който е призван да брани интереса на децата, а не на техните родители.

² Чл. 47 от Конституцията

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

Още повече, в чл. 3, т.2 от ЗИД на ЗЗД се предлага въвеждането на комбинация от други термини, като се добавя текст отново в разпоредбата относно принципите на закона, в която вместо осигуряване на най-добрия интерес на детето, в чл. 3 т. 3 от ЗЗД след думата „осигуряване“ се вмъква –“осигуряване на правата и законните интереси на детето, неговите биологични родители, настойници, попечители, законни представители, при спазване на морала, традициите и добрите нрави в държавата." От прочита на това предложение ние разбираме, че най-добрият интерес на детето е заменен с традициите и „добрите нрави в държавата“ - разтегливи понятия без ясна дефиниция, отново като комбинация и съдържание неизползвани досега в контекста на закрилата на детето, дори неизползвани като юридически термин изобщо, които само биха затруднили прилагането на закона и съответно - закрилата на децата.

Напомняме, че най-добрите интереси на детето не могат да се определят във връзка с традиции и добри нрави, а само във връзка с конкретните обстоятелства, свързани с детето – като неговите възгледи, възраст, пол, родителски капацитет за развитието и издръжката на детето, перспективите пред детето, неговите постижения и заложи, осигуряване на образованието и опазването на здравето му, развиването му като автономна и допринасяща за обществото личност в сложно общество, с много нови предизвикателства, което не винаги отговаря на традициите и морала, разбираан от някои общности.

Относно предложението за отпадане на чл. 3, т. 5 от ЗИД на ЗЗД за насърчаване на доброволното участие в дейностите по закрилата на детето:

Доброволното участие на лица или организации в закрилата на детето винаги е присъствало в българското общество, могат да бъдат посочени ред примери за това. Конституционният съд призна изрично значението на този принцип в **Решение № 9 от 14 юли 2020 г. по конституционно дело № 3 от 2020.**

Предлаганото изменение противоречи на Конституцията и на други действащи закони. Отпадането му би увеличило натискът върху държавата да предлага услуги, с което ще се влоши качеството на живот на децата, както и защитата им при липса на родителски грижи и насилие. Подробни аргументи са изложени в мотивите към Решението на КС и законодателят им дължи уважение.

Следва да бъде отчетено, че принципът на доброволността е основен принцип при предоставянето на социални услуги, чийто основен постулат е зачитането на мнението и

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

избора на лицата – преки ползватели на дадена услуга и избягване на ситуации, при които на последните се налага дадено решение еднолично и без правото им на участие в процеса на вземане на подобно решение. Поради това и предвид липсата на обосновка защо се налага изключването на този принцип от закрилата на детето считаме, че предвиденото изменение е изцяло необосновано и на практика би затруднило органите, прилагащи в изпълнение мерките за закрила, в това да ангажират допълнително представители на различните институции, чиято навременна намеса да е именно в интерес на детето. От своя страна, подобно отричане на така съществуващата забрана на практика може да се приравни и на забрана за участието на доброволци и организации на гражданското общество, от които системата на закрила има необходимост – отново необосновано и с неясна цел, при липсващи мотиви и неясна оценка на това как предложеното ще се отрази на системата на закрила.

Наред с това, предложението би имало нежелан и за вносителите ефект - предимство ще имат принудителните мерки, обикновено са свързани с извеждане на детето – това означава вместо засилване на диалога между семейство и органи по закрила, сътрудничество и подкрепа, даване на приоритет на принудителните мерки, които би следвало да са крайна мярка;

II. Относно предложението за изменение на чл. 3, т. 6 от ЗИД на ЗЗД за допълване на подбора на лицата, пряко ангажирани в дейностите по закрила на детето, съобразено с нормативно установени критерии и изисквания за морални, личностни и социални качества, както и подходяща професионална квалификация:

В чл. 3, т. 6 от ЗЗД се предлага промяна в принципа за подбор на лицата, пряко ангажирани в дейностите по закрила на детето, като се добавя текст, който гласи, че това следва да бъде „съобразено с нормативно установени критерии и изисквания за морални, личностни и социални качества, както и подходяща професионална квалификация“ (вместо настоящата формулировка: „съобразно техните личностни и социални качества и грижа за тяхната професионална квалификация;“). Това предложение е манипулативно и се основава на погрешни предпоставки. След като изискванията са нормативно установени, не може да се допусне, че те няма да бъдат спазвани. Същото се отнася до професионалната им квалификация, която е задължение на органа, който назначава лицето.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

III. Относно предложението за изменение на чл. 3, т. 10 от ЗИД на ЗЗД за замяна на „осигуряването“ с „насърчаване“ на дете с изявени дарби:

В чл. 3, т. 10 от ЗЗД, който понастоящем постановява принципа на осигуряване развитието на дете с изявени дарби, се предлага замяната на термина „осигуряване“ с думата „насърчаване“ – По същество се предлага още едно подменяне на съществуващо задължение на държавата и преформулирането му в едно съществено по-малко ангажиращо такова. Неминуемо, даровитите деца на България имат нужда държавата да предприема действия, съобразно със своите задължения, които да осигурят развитието на конкретния им потенциал, а не просто да бъдат „насърчени“ – термин, който може да се интерпретира по много начини и да не води до реални действия по изпълнение на задължението.

IV. Относно предложението за добавяне на чл. 3, т. 16 от ЗИД на ЗЗД за временно спиране на действието на лиценза или отнемане на лиценз на неправителствените организации - доставчици на социални услуги, при възбуждане на процедура или процес пред съда за извършени нарушения, свързани с правата на децата, техните законни представители или действащото законодателство:

Добавя се нова т. 16 в чл. 3 от ЗЗД, като сред принципите, при които се осъществява закрилата на дете, се прибавя и възможност за "временно спиране на действието на лиценза или отнемане на лиценз на неправителствените организации - доставчици на социални услуги, при възбуждане на на процедура или процес пред съда за извършени нарушения, свързани с правата на децата, техните законни представители или действащото законодателство". Смятаме, че чрез предложението има опасност всяка жалба срещу дадено НПО, при това за много широк кръг от твърдени нарушения, да се превърне в основание да се спре или отнеме лиценз, независимо доколко тази жалба е съществена или основателна, до кого е подадена, за твърдението на какво нарушение или без яснота какъв е изходът на административното производство или съдебния процес. Отново са неясни критериите за предложеното налагане на санкции и детайлната процедура за прилагането им. Напомняме, че подобно правно понятие като „възбуждане на процес пред съда за извършени нарушения, свързани с правата на децата, техните законни представители или действащото законодателство“ не съществува и не става ясно какви точно нарушения следва да са налице на кои законови разпоредби и от коя институция последното следва да бъде установено, за да бъде прието, че са налице предложените предпоставки за спиране или отнемане на лиценза на доставчиците на социалните услуги.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

Нещо повече, посредством подобно изменение на практика се нарушава принципа за „невиновност“, чието приложение пренесено на плоскостта на административно-наказателното преследване означава налагането на съществени санкции като това да бъде спряна дейността на даден доставчик на социална услуга без наличието на „съд и присъда“, което е изцяло в противоречие на задълженията на страната ни по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи. Към това следва да бъдат добавени и редицата въпроси, които подобна законодателна промяна поставя – като например кой ще носи отговорността за настъпилите граждански вреди у доставчика на социални услуги, претърпени за периода на преустановяване на дейността му, какво ще се случи с всички лица-ползватели на социалните услуги на въпросния доставчик и респективно защо подобна санкция се предвижда единствено спрямо юридическите лица с нестопанска цел -доставчици на услуги по смисъла на Закона за социалните услуги. Подобен дискриминационен подход, който е напълно необоснован и чието място не е в ЗЗД следва да бъде изцяло отхвърлен предвид пагубният ефект, който последният би имал както върху децата, така и върху редица други лица – бенефициенти на социални услуги. Единствено с цел пълнота следва да бъде отбелязано, че приложената към ЗИД на ЗЗД предварителна оценка на въздействието изцяло е negliжирала този аспект на въздействие, който предложенията могат да имат, което на самостоятелно основание демонстрира липсата на задълбочено обмисляне на така отправените предложения за изменение и е основание за отхвърлянето на ЗИД.

С оглед на това считаме изложените предложения за не просто лишени от смисъл, но и на практика ограничаващи правото на детето за закрила, каквото именно се цели със закона.

V. Относно предложението за отмяна на чл. 5, ал. 1 от ЗИД на ЗЗД относно специалната закрила на дете в риск:

В предложениния текст на ЗИД е заложено цялостното отпадане на разпоредбата на чл. 5, ал. 1 от ЗЗД, съгласно която „Специална закрила се осигурява на дете в риск“. Още повече, дори не се предлага алтернатива за закрилата на децата в риск след премахване на нормата в настоящото ѝ приложение. *Предложението противоречи на Конституцията и на Конвенцията, според които децата в риск имат право на специална закрила.*

За нас остават изцяло неясни причините, довели до необходимостта от отпадане на цитираната разпоредба, още по-малко мотивите за подобна законодателна промяна. Не просто не е налице правна или каквато и да е житейска логика от нормативен акт, призван да пази интересите на децата, именно тяхната закрила да бъде отменяна, но и считаме, че

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

последното същностно компроментира смисъла и духа на закона. Поради това отправеното предложение за отпадане на чл. 5, ал. 1 от ЗЗД не следва да се приема.

VI. Относно предложенията за нововъведения в чл. 6а, ал. 4, т. „г“ и „д“ в ЗИД на ЗЗД относно осиновяването като последна мярка след всички останали мерки за закрила и контрол върху процедурите по осиновяване в лицето на Министъра на труда

В новосъздадената т. „г“ в чл. 6а, ал. 4, проектът изрично поставя осиновяването като последна алтернатива на закрилата - след всички останали мерки. Предложението не съответства на интересите на детето да расте в семейна среда, която да му предложи дългосрочна и постоянна грижа и правен статус на родно дете. Обрича децата, за които няма други алтернативи – на отглеждане при нестабилни, променливи и непридвидими обстоятелства. Осиновяването е традиционен институт на българското семейно право и след измененията на СК от 2003 г. няма проблеми при прилагането на закона. Идеите, които вносителите са чули или са им внушени, нямат нищо общо с българските традиции, които те много уважават. Намираме това изрично поставяне на осиновяването като последна мярка като вредно за интересите на децата, за които конкретната оценка на интересите, сочи осиновяването като най-добра алтернатива. Градирането на мерките в закона следва логиката на интересите на детето – да се търси настаняване първо в родното семейство и когато това е невъзможно – осиновяването е мярка, предоставяща ново семейство за детето. Поради това и считаме, че предложението в ЗИД на ЗЗД противоречи на чл. 3 от Конвенцията на ООН за правата на детето.

VII. Относно предложенията за изменения в чл. 7а ЗЗД, представляващи промяна в системата за подаване на сигнали на деца в риск

Законопроектът предлага изменение в чл. 7а, ал. 1 от ЗЗД, разпоредбата, която закрепва задължението за съдействие на българските граждани към системата за закрила. Според настоящата редакция, това задължение се изразява по следния начин: „лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция "Социално подпомагане", Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.“. Чрез предложенията за изменение в ЗЗД се въвежда възможността това уведомяване да се осъществи както устно, така и писмено, но и се въвежда задължението всеки сигнал да бъде придружен с писмена декларация, подписана от лицето за истинността на изложените от него факти и обстоятелства във връзка с отговорността по чл. 313 НК.

Предложението е опасно посегателство срещу правото на детето да бъде защитено срещу насилие и в този смисъл влиза в противоречие с Конституцията и Конвенцията.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

С изискване за декларация за истинност по същество ще се спрат всички сигнали от граждани за насилие и дете в риск. То представлява ненужно утежняване на задължението на българските граждани за съдействие чрез подаване на сигнали за дете в риск. Това ново изискване би довело до забавяне на процеса на подаване на сигнали, би оказало възпиращо въздействие върху лицата, на които е станало известно, че дете е в риск, тъй като изискването затруднява процедурата и е в техен ущърб. В допълнение, ако сигналът се подава устно чрез телефонен сигнал, това би довело до допълнителна нужда от посещение на място на определена институция само и единствено с оглед попълване на споменатата декларация, като по този начин сигналът би се превърнал в смесица от устен и писмен метод за подаване, което намираме не само за нецелесъобразно и времеемко за подателя, но и за нелогично. Това ще е послание към родителите, че не са ограничени в поведението си относно детето, всяко насилие и позволено, а гражданите ще трябва да го понесат. Това нормализира насилието в семейството и в обществото. Нормализира го в съзнанието и поведението на децата.

VIII. Относно предложенията за изменения в чл. 8 в ЗЗД, представляващи изменения в уредбата на правата и задължения на родителите, настойниците, попечителите или другите лица, които полагат грижи за дете и въвеждане на възможност за предоставяне на „родителски права“ другиму посредством нотариално заверена декларация

В чл. 8 от ЗЗД -права и задължения на родителите, настойниците, попечителите или другите лица, които полагат грижи за дете се предлагат няколко езикови промени, които не могат по никакъв начин да се категоризират като полезни или благоприятни.

В чл. 8, ал. 1 от ЗЗД се предвижда правната възможност на всеки родител, настойник, попечител или друго лице, което полага грижи за дете да иска и да получава съдействие от органите по този закон се преформулира, като използвания термин „може да иска“ в настоящата редакция на разпоредбата се заменя с „има право да получи“. Следователно, текстът на разпоредбата би гласял: „всеки родител... има право да получи и да получава съдействие от органите“. Споменатото изменение е не само ненужно, тъй като с изразите „може да иска“ „получава“ и „има право да получи“ се изразява еднакво право на родителя и кореспондиращо задължение от страна на органите за съдействие, но и чрез предложението се постига тавтология.

Понастоящем в чл. 8, ал. 10 от ЗЗД се съдържа задължение на родителите и настойниците и грижещите се за детето да не допускат участие на деца в предавания, когато

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

са "неблагоприятни" за него, чрез измененията в ЗИД на ЗЗД този стандарт се занижава, като в законопроекта се предлага да не се допуска участие, когато предаванията са "вредни или противоречащи на обществения морал". Това би довело до по-трудно определяне на предаване като "вредно" и би увеличило участието на деца в медиите в неподходящи предавания, което често води до неблагоприятен ефект върху тяхната психика. Подобно предложение за заместване на термини е въведено и за чл. 11 от ЗЗД – закрила срещу насилие и по изложената логика, не следва да бъдат приемани и прилагани и в тази разпоредба.

В ЗИД на ЗЗД се предлага въвеждането на нови т. 11 и 12 в чл. 8 на ЗЗД - в разпоредбата относно права и задължения на родителите, настойниците, попечителите или другите лица, които полагат грижи за дете, се добавя възможността приживе единствено „родителите“ да определят лица, на които в случай на смърт, болест, инвалидност или друга невъзможност да упражняват родителските права и задължения, да бъдат поверени грижите за децата и при които децата да бъдат настанени.

Това според законопроекта (§8, т.3 от ЗИД ЗЗД) следва да бъде осъществено с нотариално заверена декларация, в която родителите посочват данните на лицата, които "ще упражняват родителските права и задължения".

Очевидно е, че тези изменения противоречат на правилата на осиновяване и други процедури, съдържащи се в Семейния кодекс, глава 8, като ги заобикалят. В споменатата глава „осиновяване“ в СК се съдържат разпоредби, уреждащи съгласието на лицата, възможността за мнение относно осиновяването от страна на детето пред съда, уредена е законовоустановена разлика във възрастта на осиновител и осиновяващ, постановени са брой критерии, урежда се регистър и много други. Спрямо предложението, няма възможност за наличие на съдебно решение и контрол върху този избор и много от споменатите разрешения не са обмислени или директно са пренебрегнати, като дори се оказват в противоречие с уредбата в СК. Простото деклариране на родител детето да бъде настанено при някого и това лице „да упражнява родителските права“, без дори наличие на съгласието на лицата, посочени в нотариално заверената декларация, камо ли на детето, не би следвало да произвежда ефект без дискрецията на съда и без проследяване от държавен орган или институция дали споменатите лица са годни да се грижат за детето, има ли наличие на пречки, условия и др.

Законодателното предложение е не просто абсурдно, но и ограничава не само правата на децата, а и на лицата, посочени в декларацията, както и противоречи на националното ни законодателство и като такава - следва да бъде отхвърлено.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

IX. Относно промените в легалните дефиниции и определения на „най-добрия интерес на детето“ и на „дете в риск“ в Допълнителните разпоредби на ЗЗД.

В § 20 от ЗИД на ЗЗД се предлага изменение на дефиницията на „най-добрия интерес на детето“ в § 1, т. 5 от ЗЗД, като преценката се редуцира от настоящото съобразяване със седем различни фактора (желанията и чувствата на детето; физическите, психическите и емоционалните потребности на детето; възрастта, пола, миналото и други характеристики на детето; опасността или вредата, която е причинена на детето или има вероятност да му бъде причинена; способността на родителите да се грижат за детето; последиците, които ще настъпят за детето при промяна на обстоятелствата; други обстоятелства, имащи отношение към детето) до три по-общо формулирани принципи. Смятаме, че най-добрите интереси на детето не могат да се определят чрез принципи и общи изрази, а като се предостави на органа примерен списък от критерии – предложението в този си вид с неяснотана определението, би довело до обезсмисляне на индивидуалната оценка на нуждите на детето и така да направи защитата му неадекватна и неефективна.

Според вносителите извършването на правни действия за защита на правата на детето следва да се случва вземайки предвид правата на неговите родители, като това също е част от новата дефиниция на "най-добър интерес на детето". Смятаме, че в разпоредба, която би следвало да предоставя възможностите за спазване на правата на детето, фокусът трябва да бъде поставен единствено именно върху правата на детето. Правата на родителите са уредени в националното ни законодателство – в СК. Според **Чл. 3 от Конвенцията на ООН за правата на детето**, „при всички дейности, отнасящи се до деца, най-добрият интерес на детето трябва да бъде от първостепенно значение“. Смятаме, че така дефинирана, разпоредбата е в противоречие с чл. 3 от Конвенцията.

Предлагат се и изменения в друго основополагащо за закона понятие - определението на „дете в риск“. При определянето на "опасност" и "риск" се въвежда необходимостта преценяващият орган да се съобрази с първостепенната роля на биологичните родители, законни и особени представители, биологичното семейство и участието им като субекти във всички процеси и процедури по защита на правата и законните интереси на детето и прилагане на мерките за тази защита. Неясно остава разрешението на хипотеза, в която ако детето е в опасност и риск именно при биологичните родители, как ще се съотнесе неговата безопасност с изрично постановеното *съобразяване и поставяне на първостепенна роля на биологичните родители*. Намираме предложението за неясно, не смятаме, че предлага конкретни критерии за оценка на риска, като отново противоречи на чл. 3 от Конвенцията на ООН за правата на детето. Припомняме, че в предложения текст на ЗИД е заложено цялостното отпадане на закрилата на деца в риск в разпоредбата на чл. 5, ал. 1 от ЗЗД, съгласно която „*Специална*

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

закрила се осигурява на дете в риск“. В комбинация, двете разпоредби не предпоставят по никакъв начин осигуряването на защита на детето.

В обобщение, считаме, че посочените изменения изцяло противоречат на интересите на децата и нямат място в законодателството ни като противоречащи на духа и принципите, залегнали в Конвенцията на ООН за закрила правата на детето и Европейското законодателство. Смятаме, че Закона за закрила на детето следва да запази целта си - да закриля най-уязвимата част на обществото, а именно – децата, а не да се стреми да поставя интереса на биологичното семейство над този на детето, нито да следи за "традициите и добрите нрави в държавата".

С оглед на това от Мрежата за правна помощ към Национална мрежа за децата и Национална мрежа за децата, застъпваме становището, че [Законопроектът за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето](#) № 0054-01-111 от 04.12.2020г. следва да бъде отхвърлен в цялост, а неговото последващо разглеждане (в случай на такова) да съобрази посочените от нас в настоящото съображения.

Национална мрежа за децата

Мрежа за правна помощ към Национална мрежа за децата

С уважение,

Георги Богданов,
Изпълнителен директор
Национална мрежа за децата